Prohibition of Child Pornography in the Context of International and Domestic Documents

Mohammad Hossein Jafari[1], *Elaheh Parsa*[2]

Abstract

One of the major abuses against the child's legal rights in the community is pornography that violates human dignity, as mentioned in international documents and today it has become a growing global threat. The direct production or direct participation of children in sexual images is pornography, which is conducted through a variety of media including magazines, cartoons, paintings and animations. Given the irreparable consequences of this damage to children, countries and governments must take appropriate legal action so that this can be done to some degree from the destructive effects of this vulnerable group. Child pornography has been banned and sanctioned in most countries of the world and in international documents and treaties that have been concluded between countries. In domestic law, although it has not explicitly referred to pornography, but it has been declared illegal by numerous instances in several laws, and it has been punished for the offender, but it should be noted that the drafting of the law in this The field is not the only solution to eliminate this crime and to eliminate its effects, but the government must inform the people and families and children.

Keywords

Legal Rights, Child Pornography, Sexual Abuse

1. Associate Professor of Law, Islamic Azad University, Yazd, Yazd, Iran.

2. Ph.D., Private Law, Researcher, Center for Ethics and Medical Law, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran. (Corresponding author)
Email: elaheparsa@live.com

Original Article Received: 3 January 2019 Accepted: 5 May 2019

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-17]

Please cite this article as: Jafari MH, Parsa E. Prohibition of Child Pornography in the Context of International and Domestic Documents. Child Rights J 2019; 1(1): 155-166.

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-17]

ممنوعیت هرزه‌نگاری کودکان از منظر اسناد بین‌المللی و داخلی

محمدحسین جعفری[۱]

الهه پارسا[۲]

چکیده

یکی از سوءاستفاده‌های بزرگ علیه حقوق قانونی کودک در جامعه، هرزه‌نگاری می‌باشد که کرامت انسانی را که در اسناد بین‌المللی از آن یاد شده است، نقض می‌کند و امروزه به عنوان تهدید فزاینده جهانی تبدیل شده است. تولید یا مشارکت مستقیم کودک در تصاویر جنسی را هرزه‌نگاری کودکان می‌گویند که از طریق انواع رسانه از جمله مجلات، عکس، کاریکاتور، نقاشی و انیمیشن صورت می‌گیرد. با توجه به آثار جبران‌ناپذیر این آسیب به کودکان، کشورها و دولت‌ها باید به اقدامات قانونی مناسب بپردازند تا بتوان تا حدودی از اثرات مخرب این عمل شوم بر این قشر آسیب‌پذیر کاست. در اکثر کشورهای دنیای و در اسناد بین‌المللی و معاهداتی که بین کشورها منعقد شده است، هرزه‌نگاری کودکان ممنوع اعلام و جرم‌انگاری شده است. در قوانین داخلی هم، اگرچه به طور صریح به هرزه‌نگاری اشاره نکرده است، اما با بیان مصادیق آن در قوانین متعدد این عمل شوم را غیر قانونی اعلام نموده است و برای متخلف آن مجازات در نظر گرفته است، اما باید دانست که تدوین قانون در این زمینه تنها راه حل برای از بین‌بردن این جرم و زدودن آثار آن نیست، بلکه باید دولت به آگاه‌سازی مردم و خانواده‌ها و کودکان بپردازد.

واژگان کلیدی

حق قانونی، کودک، هرزه‌نگاری، سوءاستفاده جنسی

---

۱. استادیار گروه حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد، یزد، ایران.

۲. دکتری حقوق خصوصی، پژوهشگر مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران. (نویسنده مسؤول) Email: elaheparsa@live.com

نوع مقاله: پژوهشی **تاریخ دریافت مقاله:** ۱۳۹۷/۱۰/۱۳ **تاریخ پذیرش مقاله:** ۱۳۹۸/۲/۱۵

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-17]

مقدمه

یکی از منفورترین جنبه‌های اجتماعی زندگی بشر امروز، سوءاستفاده جنسی از اشخاص در جامعه می‌باشد که در دهه‌های اخیر گسترش فراوانی یافته است. یکی از اشکال سوءاستفاده جنسی که در جوامع بشری نمود پیدا کرده است، هرزه‌نگاری می‌باشد. هرزه‌نگاری در بیشتر کشورهای توسعه‌یافته به عنوان یک تجارت پرسود، روز به روز افراد بیشتری را درگیر می‌کند و با این‌که اثرات مخرب آن بر روح و روان انسان واضح و مبرهن است، با این حال تولیدکنندگان این نوع محصولات در برخی کشورها به صورت قانونی به فعالیت می‌پردازند.

در این میان هرزه‌نگاری کودکان یا سوءاستفاده جنسی از کودکان یکی از شرم‌آورترین پدیده‌هایی است که در جهان کنونی پدیدار شده است. زندگی کودک با تولد او آغاز می‌شود و بعد از تولد در شرایط خاصی قرار می‌گیرد که ادامه حیات آن نیازمند دقت خاصی می‌باشد. کودکان همواره در معرض آزار و اذیت جامعه خود قرار می‌گیرند. به عبارت دیگر کودکان در طول تاریخ قربانیان خاموش انواع آزار جسمانی، جنسی و روانی بوده‌اند. بنابراین هرزه‌نگاری کودک یکی از اشکال خشونت علیه بشریت می‌باشد که ناقض حقوق بشر و کرامت انسانی می‌باشد، زیرا هرزه‌نگاری حق زندگی همراه با کرامت را نقض کرده، دنیای سرشار از شادی و رو به تکامل کودک را به نابودی کشانده و سودی سرشار برای عاملان آن فراهم می‌آورد. از طرف دیگر گسترش اینترنت و فضای مجازی، سوءاستفاده کودکان را به شدت تحت تأثیر قرار داده است و می‌توان از آن به عنوان ابزاری جهت تسهیل سوءاستفاده از کودکان یاد نمود (۲-۱).

هرزه‌نگاری کودک یک سوءاستفاده بزرگ از حقوق قانونی کودک است. در شرایط جهانی‌شدن، تربیت کودکان از دست والدین خارج می‌شود و حتی نظام تربیت از انحصار دولت خارج می‌گردد (۳). لازمه تربیت کودک شناخت وی و نظارت بر ارتباطات او است (۴). این شناخت تا زمانی که کودک تحت نظارت خانواده قرار دارد، به آسانی صورت می‌گیرد، اما امروزه دو فرایند جهانی‌شدن و فناوری‌های نوین ارتباطی و اطلاعاتی چنین کنترلی را مشکل ساخته است. از طرف دیگر در جامعه امروزی والدین کم‌تر از

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-17]

فرزندان خود با فناوری‌های نوین ارتباطی آشنایی دارند و این شکاف امکان نظارت و کنترل بر کودک را کم کرده و از بین می‌برد (۵). بنابراین یکی از آثار جهانی‌شدن را می‌توان هرزه‌نگاری کودکان برشمرد؛ با وجود گسترش اینترنت و امکانات فضای مجازی تولیدکنندگان این صنعت محصولات خود را در فضای مجازی در معرض عموم قرار می‌دهند و به علت این‌که امروزه استفاده از اینترنت فراگیر شده است و در دسترس همگان است. بنابراین کودکان و نوجوانان هم به فضای مجازی وارد شده‌اند. با ورود کودکان به صفحات اینترنتی و حس کنجکاوی که در این سنین وجود دارد، به طور ناخودآگاه به تمامی صفحات وارد می‌شوند که یکی از آن‌ها محصولات هرزه‌نگاری است. امروزه اینترنت به دلیل داشتن سه ویژگی قابلیت دسترسی آسان کاربران به اینترنت و استطاعت‌داشتن همگان در پرداخت بهای آن و ناشناس‌ماندن استفاده‌کنندگان مهم‌ترین منبع اشاعه هرزه‌نگاری است (۶). بزه‌کاران اینترنتی از موقعیت و سادگی کودکان استفاده و سعی می‌کنند آن‌ها را از طریق اتاق‌های گفتگو به انحراف کشانده و در نهایت از آن‌ها سوءاستفاده جنسی به صورت هرزه‌نگاری کنند (۷).

باید گفت هرزه‌نگاری در فضای سایبر از سه جنبه، تهدیدی جدی برای کودکان محسوب می‌شود: ۱ـ این‌که امکان دارد کودکان به هرزه‌نگاری وقیحانه در اینترنت دسترسی پیدا کنند؛ ۲ـ این‌که هرزه‌نگارها، هرزه‌نگاری کودکان را راه آسانی برای فروش محصولات خود یافته‌اند و همین امر سبب شده سوءاستفاده جنسی از کودکان تا این حد رواج یابد؛ ۳ـ جدی‌ترین خطر برای کودکان، آن است که افراد خطرناک دیگر می‌توانند از طریق اینترنت و به واسطه مکاتبه، ایمیل یا گپ‌زدن قربانیان خود را جذب کنند و آنان را در دنیای واقعی به دام بیندازند (۸)، حتی ممکن است باعث سوق‌دادن افکار عمومی به سمت غیر قانونی‌نبودن هرزه‌نگاری کودکان شود.

در این مقاله ما درصدد هستیم به شناسایی هرزه‌نگاری کودک در اسناد بین‌المللی به عنوان عملی که سلامت جسمی و جنسی و روحی و روانی کودک را تحت تأثیر قرار می‌دهد و ناقض حق کرامت انسانی است، بپردازیم، لذا در ابتدا به تعریف و انواع

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-17]

هرزه‌نگاری کودک پرداخته و سپس به قوانین داخلی و بین‌المللی که حکم به ممنوعیت این قبیل اعمال داده‌اند را شناسایی می‌کنیم.

تعریف هرزه‌نگاری کودک

کلمه هرزه‌نگاری یا پورنوگرافی ریشه در واژه یونانی پورنوگراموس داشته و ترکیبی از Porne به معنای فاحشگی و Graphein به معنای نوشتن و در نهایت توصیف روسپی آمده است (۹). به عبارت دیگر هرزه‌نگاری عبارت است از تحریر و توصیف فعالیت‌های روسپیگری (۲، ۱۰).

در اسناد بین‌المللی از جمله اینترپل هرزه‌نگاری کودک به نمایش‌گذاشتن استثمار جنسی کودک با تمرکز بر نمایش اندام جنسی و یا فعالیت جنسی کودک تعریف شده است. پروتکل اختیاری کنوانسیون حقوق کودک در زمینه فروش، فحشا و هرزه‌نگاری کودکان در سال ۲۰۰۰ میلادی هرزه‌نگاری را هرگونه نمایش مشارکت کودک در فعالیت جنسی به گونه واقعی یا شبیه سازی‌شده یا نمایش اندام جنسی کودک با اهداف جنسی با هر وسیله‌ای تعریف کرده است. برخی دیگر نیز هرزه‌نگاری کودک را تصاویر و نمایش هرزه‌نگارانه کودک تشریح می‌کنند (۱۱).

در قوانین داخلی در هیچ یک از متون کلمه هرزه‌نگاری به طور تصریح استعمال نشده است. شاید به دلیل این‌که جامعه ایران صبغه دینی دارد می‌خواهند با عدم وضع قانون از علنی‌شدن آن جلوگیری کنند، اما باید دانست این فقط حذف صورت مسأله است، چون جرائم هرزه‌نگاری به صورت زیرزمینی در حال انجام است و خیلی از افراد قربانیان همین عدم اگاهی و عدم وضع قوانینی مناسب و کارامد هستند، ولی قوانینی وجود دارد که با توجه به آن‌ها می‌توان هرزه‌نگاری را جرم اعلام کرد. در قانون مجازات اسلامی عبارت جریحه‌دارکردن عفت و اخلاق عمومی به کار برده شده است. ماده ۳ قانون نحوه مجازات اشخاصی که در امور سمعی و بصری فعالیت‌های غیر مجاز دارند، عبارت مستهجن و مبتذل استعمال شده است. طبق تبصره ۵ بند «الف» این ماده آثار

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-17]

سمعی و بصری «مستهجن» به آثاری گفته می‌شود که محتوای آن‌ها نمایش برهنگی زن و مرد و یا اندام تناسلی و یا نمایش آمیزش جنسی باشد. همچنین طبق تبصره ۱ بند «ب» این ماده آثار سمعی و بصری «مبتذل» به آثاری اطلاق می‌گردد که دارای صحنه‌ها و صور قبیحه بوده و مضمون مخالف شریعت و اخلاق اسلامی را تبلیغ و نتیجه‌گیری کند (۱۱).

لایحه حمایت از کودکان و نوجوانان نیز هرزه‌نگاری را استفاده از کودکان در تهیه و تولید هر نوع تصویر یا محتوای واقعی یا مجازی که در آن فعالیت جنسی، اندام جنسی یا برهنگی کودکان برای مقاصد جنسی به نمایش گذاشته می‌شود، تعریف کرده است.

با توجه به تعاریف ارائه‌شده، هرزه‌نگاری کودکان را از نظر تهیه و تولید، محتوای محصولات و چگونگی توزیع می‌توان به چند دسته تقسیم کرد. با توجه به روش تولید به دو دسته هرزه‌نگاری سنتی و مجازی تقسیم می‌شود. در هرزه‌نگاری سنتی محصولات هرزه‌نگاری با استفاده از روش‌های فیلم، عکس و نقاشی تولید می‌شود، اما در روش مجازی با استفاده از کامپیوتر محصولات هرزه‌نگاری ارائه می‌شود (۱۱). بر اساس محتوا هرزه‌نگاری مستقیم یا سخت که عبارت است از این‌که کودک در حال انجام اعمال جنسی به نمایش گذاشته می‌شود و هرزه‌نگاری غیر مستقیم که تصویر برهنه کودک با تأکید بر جنسیت و اندام جنسی به عرصه نمایش گذاشته می‌شود و در پایان بر اساس نحوه پخش به هرزه‌نگاری زنده یا ضبط‌شده تقسیم می‌شود.

هرزه‌نگاری کودکان از منظر اسناد بین‌المللی

در سطح بین‌المللی به منظور حمایت از کودکان و برای جلوگیری از هرزه‌نگاری آن‌ها قوانین متعددی وضع شده است که تمام این قوانین درصدد حمایت از کودکان به عنوان قربانی در قبال سوءاستفاده جنسی می‌باشد. هرزه‌نگاری در اسناد بین‌المللی اولین‌بار موضوع عهدنامه ۱۲ سپتامبر ۱۹۲۳ در زمینه مجازات ترویج خرید و فروش نشریات مستهجن قرار گرفت. کنوانسیون حقوق کودک دیگر سند بین‌المللی است که

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-17]

در ماده ۳۴ خود دولت‌های عضو را به اقدامات کامل برای پیشگیری از استثمار کودکان در فحشا و سایر مقاصد جنسی و تهیه مطالب هرزه‌نگارانه و مستهجن، متعهد کرد (۱۳-۱۲). در همین راستا ماده ۴۳ و ۵۴ رهنمودهای ریاض هرگونه سوءاستفاده جنسی از کودکان را ممنوع اعلام کرد و همچنین اعلامیه جهانی حقوق کودک ۱۹۵۹ نیز به حمایت از کودک در زمینه غفلت، ظلم و استثمار پرداخته است.

کنگره جهانی استکهلم ۱۹۹۶ در زمینه مبارزه با قاچاق، فحشا و هرزه‌نگاری کودک کشورهای عضو را به همکاری فراخواند. در همین رابطه قطع‌نامه‌ای با نام قاچاق بین‌المللی هرزه‌نگاری کودکان توسط مجمع عمومی اینترپل در شصت و پنجمین نشست خود در سال ۱۹۹۶به تصویب رسید (۱۱، ۱۴).

در این راستا می‌توان به اساسنامه رم ۱۹۹۸، کنفرانس پکن ۱۹۹۹، کنفرانس وین ۱۹۹۹ و اجلاس یونسکو در سال ۱۹۹۹ اشاره نمود که تماماً در راستای ممنوعیت هرزه‌نگاری کودکان و مقابله با سوءاستفاده جنسی کودکان برگزار گردید که مهم‌ترین دستاوردهای این نشست‌ها جرم‌انگاری‌شدن هرزه‌نگاری کودکان بود.

یکی دیگر از مهم‌ترین اسنادی که به این موضوع اشاره کرده، پروتکل اختیاری کنوانسیون حقوق کودک در سال۲۰۰۰ است که ضمن تعریف هرزه‌نگاری کودک، هرگونه فروش، فحشا و استثمار جنسی کودکان را ممنوع اعلام کرده و بر اساس ماده ۳ همین پروتکل هرزه‌نگاری کودکان را جرم‌انگاری و جزء جرائم قابل استرداد معرفی کرده است (۹). در سطح اروپا دو سند مهم در زمینه مبارزه با هرزه‌نگاری به تصویب رسیده است. اولین سند کنوانسیون جرائم مجازی شورای اروپا در سال ۲۰۰۱ (بوداپست) است که در این کنوانسیون عرضه کودک و جلب مشتری برای تن‌فروشی ممنوع اعلام شده است و این قبیل اعمال را جرم‌انگاری کرده است. این کنوانسیون اولین معاهده در زمینه جرائم اینترنتی می‌باشد که ماده ۱۹ این کنوانسیون به هرزه‌نگاری اینترنتی کودکان اختصاص داده شده است (۱۳). دومین کنفرانس اروپا راجع به حمایت از کودکان در برابر سوءاستفاده جنسی مصوب ۲۰۰۷ در زمینه جرائم مربوط به هرزه‌نگاری مصادیقی مانند تولید انتشار و نگهداری را عیناً ذکر کرده است (۹، ۱۱).

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-17]

هرزه‌نگاری کودکان از منظر قوانین داخلی

در هیچ یک از قوانین ایران کلمه هرزه‌نگاری به چشم نمی‌خورد، شاید علت این باشد که در کتب فقهی معادلی برای آن در نظر گرفته نشده است و قانونگذار ایران در قوانین متعدد به بیان مصادیق هرزه‌نگاری پرداخته است و آن‌ها را جرم‌انگاری کرده است (۹). قوانین ایران در زمینه هرزه‌نگاری بسیار پراکنده است و قانونگذار ایران در قوانین مختلف متعرض به هرزه‌نگاری شده و احکام آن را بیان نموده است. اولین قانون حمایتی ناظر به کودکان بزه‌دیده، قانون حمایت از کودکان و نوجوانان مصوب ۱۳۸۱ می‌باشد (۲، ۱۵). ماده ۳ این قانون خرید و فروش و بهره‌کشی از کودکان را ممنوع اعلام و متخلف را محکوم به پرداخت خسارت کرده است.

در سال ۱۳۸۶ قانون نحوه مجازات اشخاصی که در امور سمعی و بصری فعالیت غیر مجاز می‌کنند، به تصویب رسید که در تبصره ۳ ماده ۳ این قانون استفاده از کودکان به منظور نگهداری و نمایش و عرضه لوح و نوارهای غیر مجاز حداکثر مجازات در نظر گرفته شده است (۲).

علاوه بر قوانین مذکور، قانون جرائم رایانه‌ای مصوب ۱۳۸۸ در خصوص فضای مجازی توسط قانونگذار ایران به تصویب رسید که فصل چهارم این قانون به جرائم علیه عفت و اخلاق عمومی اختصاص یافته است که هرزه‌نگاری کودکان را می‌توان مصداقی از جرائم علیه عفت و اخلاق عمومی دانست.

نتیجه‌گیری

یکی از منفورترین سوءاستفاده جنسی از کودکان، هرزه‌نگاری می‌باشد که عبارت از توصیف و ترسیم و به نمایش‌گذاشتن اعمال جنسی است. واکنش به هرزه‌نگاری در اسناد بین‌المللی و داخلی مورد توجه قرار گرفته است. در سطح بین‌المللی اقدامات برای مبارزه با این پدیده شوم صورت گرفته است که از آن جمله می‌توان به کنوانسیون حقوق کودک مصوب ۱۹۹۸، پروتکل اختیاری کنوانسیون حقوق کودک مصوب۲۰۰۰،

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-17]

کنوانسیون جرائم مجازی شورای اروپا ۲۰۰۱ و قطع‌نامه و کنگره‌های دیگر اشاره نمود که همگی در راستای ممنوعیت هرزه‌نگاری کودکان گام برداشته و دولت‌های عضو را متعهد به اجرای مفاد این اسناد نموده‌اند و علاوه بر این، هرزه‌نگاری کودکان را جرم انگاری و مرتکب را در صورت تحقق شرایط ارکان جرم مستحق مجازات دانسته‌اند. در قوانین داخلی به بیان غیر صریح هرزه‌نگاری کودکان پرداخته و با اشاره به مصادیق ان مجرم‌بودن مرتکب را اعلام نموده است. قوانین داخلی مانند لایحه حمایت از کودکان و نوجوانان، قانون مجازات اسلامی و قانون جرائم رایانه‌ای از جمله قوانینی است که به بیان مصادیق هرزه‌نگاری پرداخته و ممنوع‌بودن این عمل زشت و ناپسند را در جهت حمایت از کودکان اعلام نموده است.

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-17]

References

1. Bay HA, PourGhahremani B. Study of Feghhi-Legal on pornography in cyberspace. Islamic Law Quarterly 2009; 6(23): 97-125. [Persian]

2. Ghannad F, Akbari M. Iran's criminal policy towards victimized children and adolescents trafficked by sex tourism. Criminal Law Research 2013; 2(5): 121-146. [Persian]

3. Firahi D. Globalization and Education problem. Essays on Globalization, Institute for Strategic Studies. Tehran: Education Organization; 2003. [Persian]

4. Saif AA. Educational Psychology. 12th ed. Tehran: Agah; 2018. [Persian]

5. Asadi LS. Child's Privacy and Parental Right to Education. Tehran: Family law and jurisprudence, University of Imam Sadegh; 2009. [Persian]

6. Laser M. Internet pornography. Western Policy Monthly; 2004. [Persian]

7. Khorasani A. International Instrument for Crime. Jam-e-Jam Newspaper, Special Issue of the Tapesh; 2002. [Persian]

8. Ginadi N. Cyber Crime. Translated by Hafezi S, Khorramabadi A. Tehran: Supreme Judicial Development Council; 2003. [Persian]

9. Taghipour A. Criminal Response to Cyber Spyware in International Documents and Computer Crime Law 2002. The Judiciary Law Journal; 81(99): 89-83. [Persian]

10. Habibzadeh M, Rahmanian H. Pornography Iranian Criminal Law. The Judiciary Law Journal 2011; 75(76): 89-121. [Persian]

11. Negahi M. Confronting child pornography, Comparative Study of International Documents and Criminal Laws of Iran. Criminal Law Research 2012; 2(2): 135-159. [Persian]

12. Beigi J. Victimization of Children in Iran's Law. Tehran: Mizan; 2005. [Persian]

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-17]

13. Islami R, Miryan SS. Child sexual slavery and mechanisms to deal with it in the international human rights and law system of Iran. Criminal Law Research Journal 2016; 3(1): 7-36. [Persian]

14. Hosseini B. Internet crimes on Children and its Criminology contexts. Tehran: Afraz; 2004. [Persian]

15. Mo'azen-Zadegan HA. The Development of Criminal Legislation on the Protection of Children and Adolescents in Iran's Law. The Judiciary Law Journal 2008; 63(62): 15-40. [Persian]

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-17]